

COMISIA EUROPEANĂ

Bruxelles, 13.7.2011
COM(2011) 432 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CĂTRE
CONSILIU**

**Privind utilizarea resurselor financiare acordate în perioada 2004-2009 Lituaniei,
Slovaciei și Bulgariei în sprijinul dezafectării unor centrale nucleare oprite anticipate în
temeiul tratatelor de aderare**

{SEC(2011) 914 final}

CUPRINS

1.	Introducere	3
1.1.	Scopul și temeiul juridic.....	3
1.2.	Sfera de aplicare și calendarul de desfășurare.....	3
1.3.	Sume.....	4
2.	Administrarea programului	5
2.1.	Canale de implementare	5
2.2.	Cadrul procedural și evaluarea programelor	5
3.	Rapoartele de țară.....	6
3.1.	Lituania – Centrala nucleară Ignalina	7
3.2.	Slovacia – Centrala nucleară Bohunice V1	9
3.3.	Bulgaria – Centrala nucleară Kozloduy	11
4.	Concluzie.....	13
4.1.	Performanța	13
4.2.	Perspective	14

1. INTRODUCERE

Prezentul raport evaluează stadiul de implementare al asistenței financiare acordate de Uniunea Europeană pentru dezafectarea unor centrale nucleare oprite anticipat din Lituania, Slovacia și Bulgaria. El vizează în special implementarea programului de dezafectare în perioada 2004–2009, luând totodată în considerare și asistența financiară din perioada precedentă, precum și progresele recente realizate în 2010, cu scopul de a oferi o imagine coerentă și complexă. Comunicarea este însoțită de Documentul de lucru al serviciilor Comisiei [SEC(2011)914], care oferă detalii suplimentare.

1.1. Scopul și temeiul juridic

Dezafectarea unei instalații nucleare se poate extinde pe o perioadă de până la 30 de ani. Activitățile aferente variază de la oprirea și îndepărtarea materialului fisil până la restaurarea din punct de vedere ecologic a sitului. Pentru a asigura dezafectarea instalațiilor nucleare și gestionarea deșeurilor în condiții de siguranță, este esențial să se pună la dispoziție resursele financiare necesare la momentul dezafectării.

La momentul desfășurării negocierilor de aderare la Uniunea Europeană (UE), cele trei țări candidate, Lituania, Slovacia și Bulgaria, exploatau reactori nucleari de concepție sovietică.

În conformitate cu Programul de acțiune multilateral elaborat de G7 și adoptat cu ocazia summitului G7 de la München¹ din 1992, comunitatea internațională a concluzionat că acești reactori nu pot fi adaptați, în condiții acceptabile din punct de vedere economic, la standardele de siguranță occidentale și că aceste centrale trebuie oprite înainte de încheierea ciclului de viață prevăzut. Această recomandare a stabilit datele de oprire anticipată a centralelor în cauză, date care se regăsesc în tratatele de aderare semnate de cele trei țări. Oprirea anticipată și dezafectarea ulterioară a acestor centrale nucleare (*nuclear power plant* - NPP) a fost recunoscută drept o povară financiară și economică semnificativă pentru statele membre respective, operatorii neavând timp suficient pentru a acumula fondurile necesare acoperirii tuturor cheltuielilor legate de dezafectare. Din acest motiv, actele de aderare individuale^{2,3,4}, precum și regulamentele ulterioare ale Consiliului^{5,6,7}, au prevăzut acordarea de asistență financiară noilor state membre în cauză.

Programul de asistență din partea UE este destinat următoarele centrale nucleare:

Ignalina (INPP), unitățile 1 și 2, din Lituania,

Bohunice V1 (V1 NPP), unitățile 1 și 2, din Slovacia și

Kozloduy (KNPP), unitățile 1 – 4, din Bulgaria.

1.2. Sfera de aplicare și calendarul de desfășurare

Asistența financiară din partea UE este menită să vină în sprijinul eforturilor depuse de statele membre în privința dezafectării centralelor lor nucleare de concepție sovietică și a

¹ Franța, Germania, Italia, Japonia, Regatul Unit, Statele Unite ale Americii, Canada, Comisia Europeană.

² JO L236, 23.9.2003, p. 33 și p. 944.

³ JO L236, 23.9.2003, p. 33 și p. 954.

⁴ JO L157, 21.6.2005, p.11 și p.38.

⁵ JO L 411, 30.12.2006, p. 10.

⁶ JO L 131, 23.5.2007, p. 1.

⁷ JO L 189, 22.7.2010, p. 9.

consecințelor sociale aferente, precum și în sprijinul măsurilor luate în sectorul energetic cu scopul de a atenua efectele pierderii capacității de generare de electricitate.

Asistența din partea UE a fost implementată în decursul a trei perioade predefinite. În perioada de pre-aderare (până în 2004), Lituania și Slovacia au primit asistență financiară prin intermediul programului PHARE⁸, în perioada 2004-2006 asistența a fost acordată în temeiul protocoalelor la actele de aderare, iar începând cu 2007, regulamentele Consiliului având ca obiect Lituania și Slovacia au asigurat menținerea asistenței pentru perioada 2007-2013.

În perioada de pre-aderare (până în 2007), Bulgaria a beneficiat de asistență financiară prin intermediul programului PHARE. Pentru perioada 2007-2009, Bulgaria a primit asistență suplimentară conform prevederilor protocolului la Tratatul de Aderare, pe baza strategiei de dezafectare „amânată” în vigoare la momentul respectiv. În 2009, s-a primit o solicitare oficială de prelungire a asistenței financiare, cu scopul de a se trece la o strategie revizuită de dezafectare „imediată”. În consecință, în 2010 a fost adoptat un nou regulament al Consiliului vizând menținerea asistenței până în 2013.

1.3. Sume

Asistența acordată recunoaște dificultățile extrem de mari cu care se confruntă noile state membre ca urmare a angajamentului de oprire anticipată. Asistența nu vizează acoperirea costurilor totale ale dezafectării sau compensarea consecințelor economice, ci este mai degrabă o expresie a solidarității dintre UE și statele membre. Sumele promise statelor membre individuale sunt rezultatul negocierilor politice, care au ținut seama de diversitatea aspectelor sociale și economice, de diferitele tipuri de reactori care urmează să fie dezafecțați și de numărul acestora.

Tabel recapitulativ al asistenței financiare pentru statele membre în perioada 1999-2013 (în milioane de euro), astfel cum este prevăzută în actele legislative de bază.*

	1999-2003	2004-2006	2007-2013	Total
Lituania	210	285	837	1 332
Slovacia	90	90	423	603
Bulgaria	155	185	510	850
Subtotal:	455	560	1 770	2 785

**Angajamentele anuale efective sunt ajustate la inflație.*

Până la sfârșitul anului 2009, angajamentele efective pentru cele trei țări au însumat: 875,5 milioane EUR pentru Lituania, 363,7 milioane EUR pentru Slovacia și 567,8 milioane EUR pentru Bulgaria.

⁸ Program de ajutor pentru țările din centrul și estul Europei.

2. ADMINISTRAREA PROGRAMULUI

Direcția Generală Energie (fosta Direcție Generală Transporturi și Energie) implementează programul de asistență financiară din partea UE pentru Lituania și Slovacia începând cu 2004, iar pentru Bulgaria, începând cu 2007.

2.1. Canale de implementare

Temeiurile juridice pentru Lituania și Slovacia oferă posibilitatea existenței a două canale de implementare alternative pentru asistența UE: Primul canal îl constituie Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), cu contribuții la **Fondurile internaționale de asistență pentru dezafectare** (*International Decommissioning Support Fund* - IDSF) corespondente, iar al doilea canal implică existența unui **canal național** care să prevadă acordarea de asistență directă prin intermediul unei agenții naționale - în conformitate cu Regulamentul (CE, Euratom) nr.1605/2002 al Consiliului privind regulamentul financiar aplicabil bugetului general al Comunităților Europene⁹.

În cazul Bulgariei, temeiul juridic prevede doar implementarea asistenței UE prin intermediul BERD, dată fiind absența la nivel național a unei structuri de implementare adecvate.

Fondurile internaționale de asistență pentru dezafectare

Aceste fonduri au fost instituite în 2000 și sunt administrate de BERD. Ele sunt prin natura lor constituite pe bază de multidonatori, Comisia Europeană (CE) fiind cel mai mare donator și, începând cu 2004, unicul.

Pentru fiecare dintre cele trei state membre, este în vigoare un fond special: IDSF Ignalina (IIDSF) pentru Lituania, IDSF Bohunice (BIDSF) pentru Slovacia și IDSF Kozloduy (KIDSF) pentru Bulgaria.

Agencia națională

Doar Lituania a ales să implementeze măsuri prin intermediul unei agenții naționale în conformitate cu articolul 53 litera (a) și articolul 54 alineatul (2) litera (c) din Regulamentul financiar.

În perioada 2004-2006, asistența directă pentru Lituania a fost acordată prin intermediul mecanismului instrumentelor programate, în cadrul sistemului de implementare descentralizat extins.

Începând cu 2007, Lituania implementează această asistență națională directă prin intermediul **Agenciei centrale de administrare a proiectelor** (*Central Project Management Agency* - CPMA), agenție națională desemnată¹⁰ pentru „administrarea indirectă centralizată”.

2.2. Cadrul procedural și evaluarea programelor

Până la sfârșitul anului 2006, statele membre în cauză interveneau numai într-o oarecare măsură în definirea nevoilor de asistență din partea UE și în utilizarea acesteia. Mai mult, în

⁹ JO L 248, 16.9.2002, p. 1.

¹⁰ Scrisoarea din 4 iunie 2007 din partea CE către Lituania: Desemnarea agenției naționale pentru Programul Ignalina.

cazul Lituaniei, a existat doar o coordonare limitată între canalele duale de implementare reprezentate de BERD și Agenția centrală de administrare a proiectelor (CPMA).

În 2007, a fost instituit un **cadru procedural** revizuit, având drept scop remedierea acestor deficiențe.

Mecanismul de implementare a asistenței financiare în perspectiva financiară 2007-2013 este definit în Decizia Comisiei privind procedurile¹¹. În conformitate cu temeiul juridic subiacent, Comisia Europeană (CE) a instituit un comitet de gestionare: Comitetul programului de asistență pentru dezafectarea nucleară (*Nuclear Decommissioning Assistance Programme Committee*), al cărui rol este acela de a sprijini CE în implementarea asistenței UE. Începând cu 2007, cadrul procedural a fost treptat îmbunătățit printr-o decizie revizuită a Comisiei privind procedurile, adoptată în 2010.

CE angajează credite în cazul celor trei programe, prin adoptarea deciziilor anuale ale Comisiei privind finanțarea. Fiecare dintre aceste decizii privind finanțarea este însoțită de un document anual de programare combinată elaborat de statul membru în cauză. Acest document definește obiectivele în ceea ce privește utilizarea asistenței UE. CE varsă fondurile în contul BERD și al CPMA, la cerere și în funcție de progresele atestate în privința implementării proiectului.

Implementarea măsurilor și a asistenței financiare este urmărită de un comitet de monitorizare instituit pentru fiecare țară și pentru fiecare canal de implementare în parte. Deși proiectele pot beneficia de o finanțare de până la 100%, în cazul unor proiecte-cheie (de exemplu proiectul CCGT din Lituania, pentru care IIDSF acordă o finanțare de până la 70% cu un plafon de 165 milioane EUR – toate cheltuielile excedentare fiind astfel suportate de Lituania) au fost stabilite praguri de cofinanțare specifice.

Programul de asistență a făcut obiectul unor audituri și evaluări regulate, care au fost în general pozitive și care au recunoscut progresele realizate. La redefinirea cadrului procedural ce a avut loc în 2007, și din nou în 2010, s-a ținut seama de măsurile de îmbunătățire luate.

3. RAPOARTELE DE ȚARĂ

Dezafectarea nucleară este alcătuită din două faze distincte. Într-o primă fază anterioară dezafectării, se execută lucrări pregătitoare, urmate de o a doua fază de dezafectare propriu-zisă și de dezmembrare.

În decursul primei faze, se elaborează documentația necesară dezafectării, care oferă informațiile tehnice și financiare necesare cu privire la alternativele de dezafectare rezonabile. De asemenea, cu această ocazie se evaluează dacă viitorul proces de dezafectare este fezabil din punct de vedere tehnic și dacă acesta respectă dispozițiile Tratatului Euratom și ale legislației naționale în materie de securitate nucleară și sănătate, protecția fizică și a mediului.

Oprirea anticipată a centralelor nucleare respective a exercitat un vizibil impact negativ asupra securității alimentării cu electricitate a celor trei state membre. Pentru a soluționa

¹¹ Decizia Comisiei privind procedurile aferente programării și monitorizării măsurilor și asistenței financiare prevăzute în cadrul programelor Bohunice și Ignalina pentru perioada 2007-2013, precum și în cadrul programului Kozloduy pentru perioada 2007-2009 - C(2007)5538.

această situație, actele de aderare individuale au vizat luarea de măsuri de atenuare a efectelor din sectorul energetic, în conformitate cu politica energetică a UE.

Sfera de aplicare și natura proiectelor realizate pentru a soluționa acest aspect au fost definite ținându-se seama de politicile naționale, de starea instalațiilor existente și de nevoile sectorului energetic.

Statelor membre le revine sarcina de a propune modalitatea optimă de repartizare a fondurilor între cele trei domenii eligibile: dezafectare, energie și consecințe sociale, în funcție de strategia și de nevoile lor globale.

Asistența nu a avut niciodată drept obiectiv acoperirea costurilor totale ale dezafectării sau compensarea tuturor consecințelor de ordin economic. Din aceste motive, temeiul juridic permite o anumită flexibilitate în ceea ce privește utilizarea fondurilor.

Construirea unor instalații intermediare pentru depozitarea combustibilului uzat, a unor depozite finale pe teritoriul național sau elaborarea unor proiecte de gestionare a deșeurilor radioactive (*radioactive waste* - RAW) nu se înscriu în activitatea de dezafectare. Cu toate acestea, în anumite cazuri justificate, astfel de proiecte au beneficiat de sprijin. Este vorba de cazurile în care lipsa unui astfel de sprijin ar fi putut compromite grav procesul de dezafectare și de dezmembrare.

În aceste situații, sprijinul poate fi considerat drept un ajutor în avans acordat statelor membre, care trebuie luat în considerare în discuțiile privind extinderile potențiale ale asistenței UE.

3.1. Lituania – Centrala nucleară Ignalina

3.1.1. Angajament privind oprirea și evoluția finanțării

Anterior aderării, Lituania exploata doi reactori RBMK de 1500 MW. Reactorii sunt în prezent în proprietatea INPP, o întreprindere de stat plasată începând cu 2009 în responsabilitatea ministerului lituanian al energiei. INPP este în prezent responsabilă cu întreținerea și dezafectarea în condiții de siguranță a celor doi reactori

Reactorul 1 a fost oprit definitiv la 31 decembrie 2004, iar reactorul 2 la 31 decembrie 2009.

Pentru perioada 1999-2013, asistența totală din partea UE pentru Lituania este prevăzută să se ridice la 1 367 milioane EUR¹².

3.1.2. Secțiunea „dezafectare și deșeuri”

Întreținerea în condiții de siguranță a celor doi reactori ai INPP, pregătirea pentru dezafectare (inclusiv documentația strategică) și construirea de instalații de tratare și depozitare a deșeurilor au fost obiectivele identificate pentru asistență din partea UE. În 2009, noul guvern și-a intensificat nivelul de implicare, precum și partea pe care o deține în procesul de dezafectare.

¹² Angajamente efective până la finele anului 2009 + previziuni 2010-2013.

O selecție a proiectelor-cheie finanțate de UE:

(Pre)dezafectare

- Întreținere în condiții de siguranță a reactorilor 1 și 2;
- Sprijinirea autorității de reglementare în domeniul nuclear;
- Pregătirea unei baze de date pentru dezafectare și a unui instrument de planificare;
- Planuri detaliate privind dezafectarea pentru clădiri specifice;
- Oferirea de servicii de consultanță pentru INPP;
- Caracterizare radiologică;
- Decontaminarea circuitului primar.

Gestionarea deșeurilor

- Depozit intermediar pentru combustibilul uzat (B1)
- Centru de gestionare și stocare a deșeurilor solide (B234)
- Instalație de măsurare a emisiilor libere

3.1.3. Secțiunea „energie”

Programul Ignalina a susținut **proiecte-cheie din sectorul energetic identificate în Strategia energetică a Lituaniei:**

Modernizarea din punct de vedere al protecției mediului a centralelor termoelectrice lituaniene;

Construirea unui grup în ciclu combinat cu turbină cu gaze, a unui sistem de compensare cu reactor și a unui cazan pentru producția energiei termice;

Înlocuirea cazanelor cu ardere pe gaz și modernizarea rețelei de termoficare urbană a orașului Visaginas;

Modernizarea din punct de vedere al eficienței energetice a blocurilor de locuințe și a clădirilor publice;

Sprijinirea studiului de fezabilitate privind construirea unei interconexiuni electrice între Polonia și Lituania.

3.1.4. Performanța

Din totalul fondurilor disponibile (**954,70 milioane EUR**) pentru IIDSF (723,10 milioane EUR) și pentru CPMA (231,60 milioane EUR), suma alocată proiectelor identificate este de **881,60 milioane EUR**. Valoarea plăților UE se ridică la **763,30 milioane EUR** (din care 592,60 milioane EUR pentru IIDSF și 170,70 milioane EUR pentru CPMA).¹³

Programul a evoluat într-un climat politic dificil. Până în 2009, Lituania a desfășurat o campanie puternică în favoarea amânării pentru 2012 a opririi reactorului 2. Lipsa de angajament în privința opririi reactorilor a avut efecte negative asupra progresului în direcția dezafectării. În pofida acestor dificultăți, ambii reactori au fost oprii la timp, conform prevederilor din tratatul de aderare. În prezent, ei sunt întreținuți în condiții de siguranță și se

¹³ Plăți – capitolele 3.3.1. și 3.3.2.

află în faza de dezafectare. La această oră, zona activă a reactorului 1 a fost golită în totalitate de combustibil. Ca urmare a acestor opriri, nu au avut existat probleme de alimentare cu electricitate sau avarii ale sistemului energetic. Dat fiind acest context dificil, progresele realizate în direcția dezafectării pot fi considerate satisfăcătoare.

Trecerea de la statutul de producător de electricitate la cel de organism responsabil cu dezafectarea a necesitat modificarea semnificativă a structurii organizatorice și a resurselor umane ale centralei Ignalina. O astfel de evoluție, inclusiv modificarea mentalității, nu se poate realiza peste noapte și necesită eforturi considerabile.

Acest proces inerent de „management al schimbării”, care a fost puternic recomandat de CE, este în prezent susținut cu ardoare de noul guvern lituanian (constituit în urma alegerilor din 2008), Lituania și INPP acceptând proprietatea deplină asupra procesului de dezafectare.

Două proiecte-cheie de investiții în infrastructură au suferit întârzieri grave și depășiri bugetare în ceea ce privește calendarul lucrărilor și estimările de costuri. Este vorba de proiectul B1, referitor la depozitarea intermediară și gestionarea combustibilului uzat, și proiectul B234, referitor la gestionarea și stocarea deșeurilor. Ambele proiecte se află actualmente în faza de construcție.

Aproximativ 30% din asistența acordată de UE a fost alocată unor proiecte din sectorul energetic.

Deși în cazul unora dintre proiectele de dezafectare s-au înregistrat întârzieri care au antrenat costuri suplimentare, aceste întârzieri nu au afectat încă în mod direct drumul critic al proiectului de dezafectare. Cu toate acestea, rezervele de timp ale proiectului au fost epuizate și va fi nevoie să se depună eforturi semnificative pentru a se evita întârzieri majore și creșteri suplimentare ale costurilor.

3.2. Slovacia – Centrala nucleară Bohunice V1

3.2.1. *Angajament privind oprirea și evoluția finanțării*

Centrala V1 are în alcătuirea sa doi reactori de tip VVER 440/230. Organismul responsabil cu supervizarea post-oprire și cu dezafectarea centralei V1 este societatea de stat (proprietate a Ministerului Economiei) *Jadrová a vyrad'ovacia spoločnosť a.s.* (JAVYS).

Reactorul 1 a fost oprit definitiv la 31 decembrie 2006, iar reactorul 2 la 31 decembrie 2008.

Pentru perioada 1999-2013, asistența totală din partea UE pentru Slovacia este prevăzută să se ridice la 613 milioane EUR¹⁴.

3.2.2. *Secțiunea „dezafectare și deșeuri”*

Lucrările pregătitoare în vederea dezafectării au fost încheiate și a fost întocmită documentația strategică privind dezafectarea.

O selecție a proiectelor-cheie finanțate de UE:

(Pre)dezafectare

¹⁴ Angajamente efective până la finele anului 2009 + previziuni 2010-2013.

Pregătirea planurilor și a documentației pentru prima etapă a dezafectării centralei V1;
Reconstruirea unui cazan auxiliar și a unui sistem de distribuție de energie termică și abur;
Reconstruirea unui sistem de protecție zonală și modificarea schemei de furnizare a electricității a JAVYS după oprirea definitivă a centralei V1;
Implementarea programului de dezafectare prin utilizarea resurselor umane disponibile la centrala V1 de la Bohunice;
Oferirea de servicii de consultanță pentru JAVYS;
Gestionarea deșeurilor
Construirea unei instalații de depozitare intermediară a deșeurilor radioactive la Bohunice
Achiziționarea unor recipiente pentru depozitarea combustibilului uzat
Tratarea deșeurilor istorice – șlamuri și sorbenți

3.2.3. Secțiunea „energie”

Programul Bohunice a sprijinit măsuri de atenuare a unora dintre efectele negative asupra sectorului energetic slovac, în conformitate cu **„Strategia privind securitatea energetică a Republicii Slovace până în 2030”**.

O selecție a proiectelor-cheie finanțate de UE:

Reconstruirea stației electrice de transformare de 400kV de la Križovany;
Modificarea sectorului de transmisie a electricității ca urmare a opririi definitive a centralei V1;
Facilitate financiară în favoarea eficienței energetice a clădirilor publice și a energiei durabile;
Conform datelor prezentate de BERD, măsurile de implementare din secțiunea „energie” au antrenat o compensare cu aproximativ 20 MWe a pierderii capacității de generare de electricitate ca urmare a opririi centralei V1.

3.2.4. Performanța

Din totalul fondurilor disponibile pentru BIDSF (**385,807 milioane EUR**), suma alocată proiectelor identificate este de **364,07 milioane EUR**. Valoarea plăților UE pentru BIDSF se ridică la **157,80 milioane EUR**.

De la demararea programului, anumite aspecte precum reorganizarea JAVYS, dificultățile de comunicare dintre părțile implicate sau criza gazului de la începutul anului 2009 au contribuit la complexitatea implementării programului și la apariția de întârzieri în cazul unora dintre proiecte.

În pofida acestor dificultăți, ambii reactori au fost opriți la timp și sunt întreținuți în condiții de siguranță. În prezent, aceștia se află în faza de dezafectare. Ca urmare a acestor opriri, nu au existat probleme de alimentare cu electricitate sau avarii ale sistemului energetic.. Așadar, per ansamblu, performanța poate fi considerată satisfăcătoare.

Întârzierile apărute în cazul unor proiecte ar putea avea un impact negativ asupra eliberării licenței de dezafectare (planificată pentru mijlocul anului 2011). CE continuă să monitorizeze îndeaproape progresele în direcția atingerii acestei etape-cheie.

Începând cu 31 decembrie 2009, repartizarea fondurilor alocate secțiunilor „dezafectare și deșeuri” și „energie” este acceptabilă, prioritară fiind până în 2013 proiectele din cadrul secțiunii „dezafectare și deșeuri”.

3.3. Bulgaria – Centrala nucleară Kozloduy

3.3.1. Angajament privind oprirea și evoluția finanțării

Reactorii 1-4 ai centralei de la Kozloduy sunt de tip VVER 440/230. Proprietarul și organismul responsabil cu dezafectarea reactorilor 1-2 ai centralei de la Kozloduy este Întreprinderea de stat pentru deșeuri radioactive (*State Enterprise for Radioactive Waste - SERAW*), deoarece ambii reactori au fost goliți în totalitate de combustibil. În ceea ce privește reactorii 3-4, proprietarul și responsabilul cu dezafectarea este societatea *Natsionalna Elektricheska Kompania EAD*, aflată în proprietatea statului.

Reactorii 1 și 2 au fost opriți la 31 decembrie 2002, iar reactorii 3 și 4 au fost opriți la 31 decembrie 2006.

Pentru perioada 1999-2013, asistența totală din partea UE pentru Bulgaria este prevăzută să se ridice la 867,78 milioane EUR¹⁵.

3.3.2. Secțiunea „dezafectare și deșeuri”

Lucrările pregătitoare în vederea dezafectării au fost încheiate și a fost întocmită documentația strategică privind dezafectarea. Reactorii 1 și 2 au fost goliți în totalitate de combustibil. Zonele active ale reactorilor 3 și 4 au fost și ele golite de combustibil; cu toate acestea, o parte a combustibilului se găsește încă în bazinele de evacuare ale reactorilor.

În 2008, reactorii 1 și 2 au fost separate de reactorii 3 și 4 și au fost transferate în proprietatea SERAW. Această măsură a avut drept scop accelerarea dezafectării reactorilor 1 și 2.

O selecție a proiectelor-cheie finanțate de UE:

(Pre)dezafectare

Strategie de dezafectare revizuită;

Sprijin pentru implementarea dezafectării prin utilizarea resurselor umane disponibile la reactorii 1-4 ai centralei de la Kozloduy;

Demararea activității de dezmembrare a sistemelor și instalațiilor fără consecințe asupra siguranței;

Construirea unei centrale de producere a energiei termice;

Gestionarea deșeurilor

¹⁵ Angajamente efective până la finele anului 2009 + previziuni 2010-2013.

Proiectarea unui centru național de depozitare definitivă;
Proiectarea unui depozit pentru deșeurile cu radioactivitate foarte scăzută;
Sit de depozitare în vederea dezintegrării a deșeurilor radioactive tranzitorii și a deșeurilor convenționale;
Construirea de instalații de tratare *in situ* a deșeurilor;
Construirea unui centru de depozitare uscată a combustibilului uzat, incluzând recipiente pentru elementele de combustibil uzat VVER 440.

3.3.3. Secțiunea „energie”

Programul Kozloduy a sprijinit măsuri de atenuare a consecințelor suportate de sectorul energetic, în conformitate cu **Strategia energetică a Bulgariei**.

O selecție a proiectelor-cheie finanțate de UE:

Implementarea și gestionarea proiectului de reabilitare a rețelei de termoficare urbană a orașului Sofia;

Facilitate-cadru de credit pentru eficiența energetică și energiile regenerabile;

MARITSA EAST-2 – Instalarea unui sistem de deshidratare a ghipsului și de reabilitare a stației de pompe de apă de răcire;

Reabilitarea și extinderea sistemului național de distribuției a electricității;

Construirea de gazoducte de înaltă presiune și a unor stații de reglare a gazelor;

Conform datelor prezentate de BERD, implementarea măsurilor din secțiunea „energie” au antrenat o compensare cu aproximativ 500 MWe a pierderii capacității de generare de electricitate ca urmare a opririi reactorilor 1-4.

3.3.4. Performanța

Din totalul fondurilor disponibile pentru centrala de la Kozloduy (**606,744 milioane EUR**), suma alocată proiectelor identificate este de **540,875 milioane EUR**. Valoarea plăților UE pentru centrala de la Kozloduy se ridică la **363,149 milioane EUR**.

Programul de dezafectare a progresat într-un context politic extrem de nefavorabil. În 2006, au existat tentative de amânare a opririlor și de repunere în funcțiune după 2006 a reactorilor opriți. În pofida acestor dificultăți, performanța globală a programului poate fi considerată satisfăcătoare, dat fiind că toți reactorii au fost opriți conform prevederilor tratatului de aderare.

Reactorii 1 și 2 sunt complet goliți de combustibil, centrul de depozitare uscată a combustibilului uzat este aproape de finalizare și au demarat primele lucrări de dezmembrare. Instalațiile de tratare și depozitare a deșeurilor sunt în curs de implementare. Nu au existat avarii ale sistemului energetic ca urmare a opririi reactorilor. Angajamentul luat de actualul guvern bulgar, la care se adaugă separarea reactorilor 1 și 2 de reactorii 3 și 4 vor contribui la derularea în timpul dorit a programului de dezafectare și vor avea un impact pozitiv asupra acestuia.

Un avantaj major datorat asistenței UE este modificarea strategiei de dezafectare, de la „dezafectare amânată” la „dezafectare imediată și continuă”. Acest aspect contribuie la

reducerea timpului necesar dezafectării și la utilizarea la maximum a personalului disponibil pentru executarea lucrărilor de dezmembrare. Toate acestea vor avea un impact pozitiv asupra costurilor totale ale dezafectării.

O parte substanțială a fondurilor au fost alocate unor proiecte energetice, în vederea soluționării consecințelor opririi anticipate a reactorilor.

4. CONCLUZIE

Toți reactorii nucleari din Lituania, Slovacia și Bulgaria au fost opriți în condiții de siguranță, în conformitate cu acordurile de aderare. Lucrările de dezafectare sunt în derulare. Această stare de fapt este o consecință directă a implementării cu succes a programului de asistență din partea UE.

Asistența din partea UE se derulează din perioada anterioară aderării și de dinainte de oprirea centralelor nucleare în cauză. În această perioadă, programele de asistență din partea UE s-au confruntat cu o varietate de dificultăți, atât la nivel politic cât și tehnic. Statele membre au depus eforturi considerabile pentru renegocierea angajamentelor lor politice; cu toate acestea, având în vedere expresia solidarității UE și acordarea unei asistențe financiare corespunzătoare, toate țările și-au respectat angajamentele prevăzute în tratatele de aderare privind oprirea reactorilor lor.

Condițiile-cadru pentru fiecare țară sunt unice și au efecte asupra opțiunilor în materie de tehnologie, strategie și reflecție asociate cu selectarea proiectelor. Prin urmare, este dificil să se prezinte o comparație directă a eficacității asistenței acordate de UE fiecărui stat membru în parte. Înainte de demararea proiectelor în cazul celor trei centrale, a avut loc o evaluare a nevoilor și capacităților aferente. Identificarea și implementarea proiectelor a beneficiat de asemenea de o reevaluare periodică a strategiilor și planurilor de dezafectare naționale.

4.1. Performanța

Amploarea problemei cu care s-a confruntat fiecare țară s-a datorat diferitelor tipuri de reactori destinați dezafectării, stării infrastructurii existente necesare desfășurării activității de dezafectare și provocărilor în materie de depozitare a deșeurilor, posibilităților de înlocuire a capacităților pierdute de generare de electricitate, mediului politic și de reglementare și alegerii strategiei de dezafectare.

În pofida dificultăților inițiale, reactorii au fost opriți la timp, majoritatea fiind goliți de combustibil ca prim pas important în direcția închiderii ireversibile și a dezafectării centralelor nucleare.

În fiecare stat membru, resursele financiare disponibile pentru proiecte au depășit plățile. Fondurile au fost puse la dispoziție anual începând cu 1999, într-un moment în care statele membre nu erau capabile să le utilizeze pe deplin. În consecință, au avut loc acumulări de fonduri. Recent, aceste fonduri au fost utilizate cu mai multă eficiență și eficacitate, acestea urmând să fie absorbite pe deplin în următorii doi ani.

În ultimii ani și înainte de sfârșitul perioadei de raportare, s-au observat progrese semnificative în cazul celor trei programe, majoritatea proiectelor de dezafectare și a celor din sectorul energetic fiind identificate sau pregătite, iar o mare parte a acestora aflându-se deja în faza de implementare.

În toate țările, cea mai mare parte a finanțării a fost direcționată către proiectele legate de dezafectare și de gestionare a deșeurilor radioactive. Lituania și Bulgaria au utilizat o parte semnificativă a fondurilor pentru activități de depozitare a combustibilului uzat și pentru gestionarea deșeurilor. În prezent, instalațiile necesare dezafectării, tratării și depozitării deșeurilor radioactive și a combustibilului nuclear uzat se află în faza de construcție, documentația aferentă certificării a fost întocmită, iar primele lucrări pregătitorii de dezmembrare au demarat.

Sectorul energetic nu a avut decât de câștigat acolo unde proiectele au respectat politicile UE și naționale în domeniul energiei. Asistența UE a vizat sectorul energetic încă de la început, pentru a contracara astfel pierderea capacității de generare de electricitate. Această abordare s-a dovedit deosebit de benefică și eficientă în cazul Bulgariei, ducând la atenuarea efectelor recentelor crize din sectorul energetic și financiar. Cu toate că unele proiecte de dezafectare au înregistrat întârzieri, acestea sunt abordate proactiv cu scopul de a reduce la minimum impactul lor asupra părții esențiale a dezafectării.

Cadrul juridic și structurile de management în vigoare în țările în cauză continuă să sufere adaptări, ținând seama de transformarea societăților producătoare în organisme responsabile cu dezafectarea.

4.2. Perspective

Măsurile înscrise în secțiunile „dezafectare” și „energie” vor continua până la sfârșitul perspectivei financiare, conform strategiilor identificate. În cazul în care fondurile sunt limitate, proiectele de dezafectare vor avea prioritate față de proiectele din sectorul energetic.

Utilizarea asistenței UE în cadrul secțiunii „dezafectare” se va axa pe finalizarea infrastructurii necesare, pe tratarea deșeurilor radioactive, pe obținerea licențelor de dezafectare și pe dezmembrare. Se vor înființa noi organisme responsabile cu dezafectarea și noi structuri de management, acestea urmând să fie consolidate pentru a aborda activitățile de dezmembrare, fără ca lucrările de dezmembrare desfășurate de personalul centralelor să înceteze.

Proiectele din sectorul energetic se află într-un stadiu avansat de implementare. Măsurile luate în acest sector sunt considerate în prezent a fi suficiente. Cu toate că angajamentul financiar final va avea loc în 2013, implementarea lucrărilor aferente acestor angajamente va continua dincolo de această dată.

Obiectivul asistenței din partea UE a fost și rămâne mai degrabă oferirea de sprijin statelor membre și nu finanțarea în totalitate a activității de dezafectare sau compensarea deplină a consecințelor opririlor anticipate ale centralelor nucleare. Asistența oferită trebuie completată de resurse naționale corespunzătoare.